

STORTINGET

Representantforslag 200 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Kirsti Bergstø

Dokument 8:200 S (2021–2022)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Kirsti Bergstø
om å lukke gjeldsfeller**

Til Stortinget

Bakgrunn

Mulighet til å ta opp lån, både kortsiktig og langsiktig, er svært viktig for enkeltmennesker, for næringslivet og for samfunnet. Imidlertid er det for mange som tar opp lån de ikke makter å håndtere, og det kan bli en personlig katastrofe for den enkelte.

Det er et meget viktig hensyn at regelverket rundt gjeld sikrer at flest mulig klarer å betjene sin gjeld og betale tilbake lånte midler, og at ikke betingelser som settes, gjør det umulig.

Norske banker har skyhøye renter på forbruks- og kredittkortlån. De som låner ut uten sikkerhet og tilbyr kreditt, tjener mye på å kaste lån etter folk som egentlig ikke har råd, uten begrensninger på hvor høye renter de kan ta. Rentene har nå begynt å stige, og bekymringen øker for at den høye gjeldsbelastningen som har bygget seg opp i norske husholdninger gjennom mange år, vil kunne fortsette å vokse. Kreditorer som låner ut penger uten sikkerhet, må pålegges større ansvar, og rentevinsten må begrenses.

Det er ikke mulig å hindre at folk havner i gjeldsfellen, med kun ett tiltak. Det fremmes derfor flere forslag som må ses i sammenheng.

Innføring av rentetak

Det er i dag ingen begrensning på hvor høye renter en kreditor kan kreve. Rentene som tas for usikret gjeld, er derfor høye og uten mulighet for kontroll. Kreditorne står fritt til å øke rentene avhengig av hvordan de vurderer debitor. I praksis medfører dette at de med dårligst betalingsevne får høyest renter. For mange gjør dette lånene uhåndterlige. Innføringen av et rentetak kan være med på å senke interessen for å tilby usikret lån til folk som ikke har betalingsevne.

Det er innført rentetak på lån og kreditt i mange land i verden, herunder i 14 europeiske land. Det finnes ifølge Verdensbanken få forskningsresultater på effektene av et slikt rentetak. Verdensbanken har gitt anbefalinger til hvordan et rentetak kan utformes dersom det besluttet å innføre dette. Et rentetak bør være knyttet til lån uten krav om sikkerhet (forbrukslån/kredittlån mv.), og rentetaket bør differensieres etter lånets størrelse og løpetid og inneholde alle kostnader ved et lån. De fremhever også at rentetaket ikke kan settes for lavt, fordi det da vil gjøre terskelen for å gi lån for høy og presse låntakere over i det illegale markedet, men det bør heller ikke settes for høyt dersom det skal ha en virkning.

Egeninkasso ved usikret gjeld

For å begrense omfanget av usikrede lån og kreditt må det gjøres mindre fordelaktig å gi denne typen lån. Det bør derfor utredes om det bør settes som vilkår at usikrede lån kun kan inndrives ved hjelp av såkalt «egeninkasso», altså at kreditor må drive innkrevningen og inkassovirksomheten selv.

I dag setter utlånerne ofte bort innkrevningen eller selger kravene til inkassoselskaper. Disse krever gebyrer og høye renter, som kreves erstattet av skyldneren. In-

kassosalærene er høye, de fleste tar høyest mulig salær, og det kan føre til at småbeløp blir u håndterlige. Å begrense muligheten til å bruke eksterne inkassoselskaper ved innkreving av usikret lån og kreditt kan føre til lave gebyrer og belastning for dem som har u håndterlig gjeld. Dette gjør at de som låner ut penger, får et større ansvar.

Rettsgebyr

I dag utgjør rettsgebyret en betydelig del av kostnadene som påløper ved mislighold av betalingsforpliktelser. Ved begjæring om utlegg er det skyldneren som må bære kostnadene. For å forhindre at rettsgebyr akkumuleres på skyldnerens regning, kan det være et virkemiddel at kreditor må dekke gebyrene ved en utleggsforretning eller et tvangssalg. Dette vil forebygge at det begjæres utlegg der det klart ikke vil føre frem. Et annet alternativ kan være å redusere rettsgebyret ved utleggsforretninger og tvangssalg, slik at ikke rettsgebyrene utgjør det største hinderet for at en person skal kunne komme seg på fote igjen.

Kommunal gjeldsrådgivning

Kommunen har gjennom sosialtjensteloven plikt til å drive veiledning, herunder økonomisk rådgivning. Fremveksten av seriøse, men også i stor grad useriøse, private gjeldsrådgivere tyder på at det er et stort underskudd på kvalifisert og tilstrekkelig hjelp hos Nav for dem som trenger økonomisk hjelp.

Kommunal gjeldsrådgivning og frivillige ordninger må ha kapasitet og kompetanse, kunne bistå folk i kampen mot profesjonelle kreditorer og gi hjelp til å organisere den økonomiske situasjonen hos den enkelte. Det er også viktig at kommunene har mulighet til å følge opp de som trenger hjelp over en lengre periode. Spesielt viktig er det at de som er i en gjeldsordning, får hjelp slik at den overholdes.

Regjeringen må styrke kompetansen og kapasiteten i kommunene til gjeldsrådgivning og komme tilbake til Stortinget med en rapport om dekningsgraden kommunene har på gjeldsrådgivning, hvor lang ventetid det er, og hvilken kompetanse rådgiverne har.

Salg av fordringer

Etter gjeldende rett er den klare hovedregelen at fordringer fritt kan overdras. Adgangen til fri overdragelse kan likevel være avskåret eller innskrenket ved lov

eller avtale. Et eksempel er finansavtaleloven § 45, som sier at lånefordringer kan overdras til finansinstitusjoner og lignende institusjoner, og at fordringen også kan overdras til andre dersom låntakeren samtykker i dette. Dette skaper et marked for kjøp og salg av forbruksgjeld, hvor hensynet til utlånerens profitt går foran hensynet til forbrukeren. Det bør derfor utredes en mulighet for å begrense salg av fordringer for usikret forbruksgjeld der låntaker er forbruker.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag om innføring av rentetak i Norge.
2. Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å begrense bruken av eksterne inkassatorer ved innkreving av usikret gjeld.
3. Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for at kreditor må dekke rettsgebyr ved inndrivning av usikret gjeld, effektene av å halvere rettsgebyret ved utleggsforretninger og tvangssalg og muligheten for å begrense anledningen til å kreve tidligere rettsgebyr ved ny utleggsbegjæring.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunal gjeldsrådgivning og frivillige ordninger har tilstrekkelig kapasitet til å gi råd til dem som trenger hjelp, innen rimelig tid, og at de har tilstrekkelig kompetanse til å kunne bistå folk som har gjeldsproblemer, i møte med profesjonelle kreditorer.
5. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en rapport om dekningsgrad for gjeldsrådgivere, ventetiden for å få time hos en gjeldsrådgiver og hvilken kompetanse gjeldsrådgiverne har.
6. Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å forby salg av forfalte fordringer hvor forbruker er debitor.
7. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et konkret forslag om å utvide gjeldsregisteret.
8. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å forby markedsføring av forbrukslån.

7. april 2022